

STRUKTURALIZM

Ten prąd umysłowy wywodzi się z pojęcia **struktury**, którą należy rozumieć jako **sposób, w jaki dowolne części (elementy) są lub zostały celowo powiązane w określoną całość**. Struktura (budowa) może odnosić się do wielu rzeczy – budynku, maszyny, ciała, książki, społeczeństwa, zachowań czy komunikatu. Struktura **nadaje jedność jakiejś złożonej całości**, a jej **elementom nadaje określone wartości (funkcje)**. **Poszczególne części składowe** – same w sobie – mogą nie znaczyć nic, a dopiero **powiązane w jakąś całość zyskują sens**.

Strukturalizm – to **prąd umysłowy**, który jest metodą analityczną i obiektywną, **badającą związki elementów oraz ich porządek w strukturze**. Jest on **bardzo uniwersalnym sposobem analizy i opisu różnych zjawisk i procesów, w tym aktów komunikacji** – szczególnie tych planowanych i przygotowywanych w sposób zorganizowany (nie spontanicznych w swej istocie). **Typowym przykładem** zastosowania metody strukturalizmu jest **komunikacja w reklamie** (oraz w polityce).

Trudności z jednoznacznym zdefiniowaniem strukturalizmu wynikają choćby z faktu, że **znajduje on zastosowanie w wielu różnych teoriach naukowych** reprezentujących wielorakie dyscypliny (nauki przyrodnicze, społeczne, humanistyczne, techniczne).

Najważniejsze (wspólne wielu dyscyplinom) tezy konstytuujące istotę strukturalizmu:

- **przedmiot badań traktowany jest jako całość** (system) złożona z elementów, a nie jak w ujęciu atomistycznym (przedmiot badań oderwany od całości, niezależny),
- **zasada poznania** - ponieważ każdy system posiada **określoną strukturę**, to zadaniem nauki jest jej wykrycie,
- **teorie strukturalistyczne dążą do wykrywania praw tzw. koegzystencjalnych** (współistnienia), **morfologicznych** (występujących form), **strukturalnych** (budowy wewnętrznej), a nie tylko **praw ilościowych, przyczynowo-skutkowych**,
- mimo, iż badania struktury należy uznać za **ujęcie danego obiektu czy zjawiska w sposób statyczny i synchroniczny** (równoczesny), to **teorie strukturalistyczne nie negują potrzeby badań dynamicznych (diachronicznych)**, czyli **ujmujących zjawiska w ich zmienności**. Bardzo często **bez znajomości struktury nie jest możliwe poznanie dynamiki** jakiegoś zjawiska, z drugiej zaś strony – **poznanie danego zjawiska w rysie dynamicznym** (zmienności), **umożliwia doskonalenie badań jego struktury**.

Trzy szkoły strukturalistyczne w badaniach nad komunikacją:

1. Funkcjonalizm strukturalny Talcotta Parsonsa – wiąże strukturę z funkcją poszczególnych elementów.

- każdy system społeczny zawiera w sobie cztery główne funkcje:
 - **zachowanie podstawowych wzorów społeczeństwa,**
 - **adaptacja środowiska,**
 - **realizacja istotnych celów systemu,**
 - **integracja elementów systemu w jednolitą całość.**

Za realizację każdej funkcji w społeczeństwie odpowiedzialny jest/są określony podsystem/podsystemy; np. za funkcję adaptacyjną odpowiedzialny jest głównie podsystem ekonomiczny (instytucje odpowiedzialne za popyt, podaż, konkurencję, innowacje itp.). Funkcję integracyjną realizują zaś takie dziedziny jak kultura, sztuka, media itp.

Komunikacja, szczególnie ta masowa, z pewnością **będzie realizowała funkcję integracyjną** jako element w podsystemie kulturowym.

Komunikacja pełni też istotną **rolę łącznika** między poszczególnymi podsystemami społeczeństwa lub między elementami poszczególnych podsystemów.

2. Antropologia strukturalna Claude'a Levi-Straussa.

Rzeczywistość istnieje obiektywnie w postaci systemu, którego elementy są ułożone w strukturę, która jest zmienna, lecz jej dynamika jest całkowicie od nas niezależna.

Ta struktura społeczna jest również nieuświadomiona, mimo istniejących modeli, które ją próbują opisać. Praktyczną emanacją struktury społecznej jest jej kultura, która reguluje nasze zachowania.

Wzorce kulturowe determinują nasze życie społeczne na poziomie ogółu, jak i na poziomie zachowań jednostkowych. **Kultura jest strukturą tak wysoce autonomiczną**, że to ona dyktuje reguły życia społecznego, zwyczaje oraz sposoby poznawania świata przez jej członków.

Język, a właściwie mowa, którym posługujemy się w procesie komunikacji jest elementem kultury i jednostki nie mają na niego wpływu. Pogląd ten umniejsza zatem znaczenie naszych osobistych intencji w akcie komunikacyjnym, gdyż **zarówno treść komunikatu, sposób jego nadawania (forma) oraz sposób odbioru są zdeterminowane przez kulturę w jakiej żyjemy.**

Jakość komunikacji zależy zatem w tej koncepcji od stopnia przyswojenia/wrośnięcia w kulturę przez jej uczestników.

W tym ujęciu, **komunikacja między różnymi grupami społecznymi** (o różnych strukturach i kulturach) **może być utrudniona**, lecz – założywszy pewną ich otwartość na wpływy z zewnątrz – może przyczynić się do wzajemnego bogacenia i sublimowania struktur i kultur pierwotnych.

3. Komunikacja strukturalna/determinizm technologiczny Mc Luhana.

Autor akcentuje w swej koncepcji **przedmiotowe otoczenie człowieka. To ono jest strukturą otaczających nas powiązań i wpływów. Szczególne znaczenie w tym systemie przypisuje różnym mediom** (telefon, radio, telewizja, kino internet itp.).

Mc Luhan twierdzi, że każde z mediów tworzy specyficzne środowisko, powiązane różnymi relacjami z innymi.

Aby dobrze się komunikować, należy dobrze poznać sieć powiązań, jakie media tworzą (a szerzej – jakie tworzy całe przedmiotowe otoczenie człowieka). Współcześnie, najbardziej wpływową siłą w komunikacji między ludźmi jest postęp technologiczny.

Komunikacja w koncepcji strukturalistycznej

